

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Koruzna uš.

Pred štirimi leti tožili so dolenjski poljedelci, zlasti iz krškega okraja, da jim na turšici prizadeva veliko škode neka uš, ki se je zaredila na koreninah. Ta mrčes je koruzna uš. (Pempigus Zeae Mañdis), ktero poznajo že dalj časa na Francoskem in Laškem, toraj v deželah, kjer pridelujejo obilo turšice in kjer jo sejejo tudi po več let zaporedoma na eno in isto njivo. Iz teh dežel pritepla se je tudi v naše kraje. Ker sem v zadnjem času v novomeški okolici sem in tje zasledil tega škodljivca in ker ni bilo o tem mrčesu v „Dol. Nov.“ še nikakega poduka, naj danes na kratko popišem ter opozorim poljedelce na pretečo škodo, ktero nam lahko ta uš skozi leta in leta prizadeva na turšici.

Koruzna ali turšična uš je poprek $2\frac{1}{2}$ mm dolga in ima ali perotnice ter je krilata ali pa je brez perotnic, t. j. nekrilata. Nekomata uš je okrogla kakor hruška. Barve je rudečerumenkaste in nekoliko višnjevkaste. Zadnji del života je podoben bradovici, poraščeni z dlako.

Krilata uš ima perotnice. Nje život je temno-rujave barve, perotnice se pa višnjevkasto lesketajo ter imajo črno-rujave žile po sebi.

Prva kakor druga živi na koruznih koreninah, kjer se čudovito hitro razploduje. Iz jajčic, katere je zaleгла samica na jesen, izlezejo spomladi nekrilate samice. Te se po večkrat levé ter imajo brez plemenjenja tudi po večkrat žive mlade, ki kmalo dorastejo ter se enakim potom nadalje tako razmnože, da nastane naposled velika naselbina. Pozneje v poletji dobé nekatere samice perotnice, s pomočjo katerih odleté na druge rastline. Večkrat jih veter ponese daleč preč v druge kraje. Tukaj se naselijo zopet na koruznih koreninah ter imajo tudi po večkrat žive mlade. Ta razplodba traja do jeseni. V tem času se zarodé končno poleg samic tudi samci. Te samice so zopet brez perotnic, ter ležejo oplemenéne po samcih jajčica na korenine. Na teh ostanejo čez zimo.

Izglele koruzne uši se zabodejo z rilčkom v korenine, iz katerih sesajo sok. S tem oslabé

rastline tako zelo, da ostanejo pritlikave ter boleajo ves čas življenja. Napadene rastline je lahko poznati na slabotni rašči kakor tudi na tem, da listje na konceh porumeni in da koruzna rastlina ne požene storžev. Ker se ne more po uši napadena turšica pravilno razvijati, je pridelek neznaten, časih celo popolnoma uničen.

Ker utegne koruzna uš na ta način skozi več let prizadejati poljedelcu veliko škodo, skrbeti je, da se je zopet prej ko mogoče znebimo. Pravega pripomočka proti tej uši nimamo, ker je skrita v zemlji. Najlože jo še zatremo, če izrujemo na popadenih mestih vse bolehe rastline s korenino vred. Korenine je potem odrezati in sežgati, odrezano turšičico pa je pokrmiti. Če puščamo boleho turšičico dalje rasti, tako ne dobimo drugega pridelka od nje nego prazno slamo. Poleg tega pa pospešujemo s tem razplod in razširjevanje krilatih uši.

Če pa tega ne storimo, tako moramo potem na jesen, ko smo turšičico že spravili na vsak način izruti vse koruzne korenine ter jih sežgati. Nikakor pa jih ni puščati na njivi kakor dosedaj.

Da zaprečimo razširjevanje koruzne uši ter se varujemo pred to škodljivo golaznijo, moramo koruzi dobro gnojiti, zemljo globokeje obdelovati ter ne smemo turšice po več let zaporedoma pridelovati na eni in isti njivi. Marveč je treba tudi pri turšici umnega kolobarjenja. Da bo pa to ravnanje vspešno, treba da se ga v obče lotimo!

—n.

Krompirjeva plesen.

Na krompirju je že sem in tje opaziti, da se je pričelo listje kar na mah sušiti in grbančiti. Če si natančno ogledamo kakošno listje, najdemo na njem umazane lise, krog katerih je lahko videti na spodnji strani lista belo plesen. Tako napadeno listje na hitroma porjavi in počrni ter usahne v kratkem vsa kromperjevica. Zaradi tega se izdatno zniža pridelek na krompirju. Pa ne le to! Nasledke te bolezni je tudi še ta, da nam gnijje krompir v takih letih. Ob vlažnem vremenu nam veliko krompirja že v zemlji segnije. To naredi dež, ker

izpere plesen od listja v zemljo, v kateri se loti razjedati tudi krompirjevo gomolje. To bolezen na krompirju provzročuje neka glivica po imenu krompirjeva plesen (*Phytophthora infestans* ali *Pernospera inflectans*), ki je že dalj časa znana.

Proti tej bolezni niso dolgo časa znali pravega pomočka. Letos pa so začeli priporočati škropljenje z modro galico kakor pri trtah proti strupeni rosi. Baje, da se to sponaša. Ker je krompirjeva plesen sorodna strupeni rosi, je lahko verjeti, da je poraba modre galice uspešna tudi proti tej bolezni. Na deželno kmetijski šoli na Grmu skušajo letos ta pripomoček ter se že sedaj kaže dober uspeh. O priliki prijaviti hočemo kaj več o tej stvari.

—n.

Podučni izlet gojencev kmetijskega zavoda na grajščini Rakovnik in Mokronog.

(Spisal gojenec Ivo Radelj.)

(Dalje.)

Od tukaj smo šibrali pot pod noge ter odšli proti marofu Dob-u. Potoma razkazoval nam je g. grof njegovo polje ter razložil uredbo njegovega gospodarstva. Povedal nam je kolobarjenje, s katerim prideluje na polji večinoma krmo. To zaradi tega, ker mu obeta živinarstvo največ dohodka. V resnici smo videli na polji pridelovati mnogovrstne krmne rastline kakor deteljo, mešanico grašico z ovsem, turšico, ajdo in goršico. Vsi sadeži bili so lepi, polje pa kaj dobro obdelano. Čez dobre četrte ure hoda prišli smo na travnike, ležeče nizdoli pod marofom na obeh straneh potoka Mirne. Na travnikih videli smo zopet veliko podučnega. Gospod grof pustil je nam na ljubo delati hkrati s tremi stroji, ki rabijo večim posestnikom za košnjo in za sušenje sena. To so bili kosilni stroji, stroj za obračanje sena, in stroj za grabljenje sena. Delo teh strojev bilo je prav dobro in hitro.

Lahko se je izmed nas vsak prepričal, kako koristno jih je rabiti, kjer je veliko košnje in kjer primankuje v to potrebnih delalnih moči. Nazaj gredé postali smo pri podu stoječemu na potoku Mirni. V tem podu ogledali smo si mlatilnico, čistilni mlin, stroj za robkanje turšice in slamoreznico, katere goni mimo tekoča voda s pomočjo vodnega kolesa. Tako vporabljene tekoče vode nahajamo žalibog pri nas malo, klub temu, da bi se je lahko na mnogih krajih izkoristili za enake namene. Od tod odšli smo gor v marof Dob. Tukaj ogledali smo si prostorne svinjake, ki so na novo zidani po angleškem načinu, kateri so posebno dobro urejeni za hitro pokladienje krme in hitro snaženje korit. Nadalje razkazal nam je g. grof goveji hlev, kateri nas je posebno zanimal. Steli smo v njem nad 60 glav molzne govede, ki je deloma Belanskega plemena, deloma pa je domače krvi. Gospod grof

hoče s časoma rediti le Belansko živino, ker mu ta zaradi izvrstne mlečnosti svoje obeta največ dohodka.

Tegadel je zopet pred kratkem nakupil na Korškem desetero glav izvirne Belanske živine. Lepo rejene živali smo z veseljem gledali. Oprava hleva je isto tako izgledna kakor v Rakovniku. Najbolj iznenadili so nas pa v hlevu trije Bohinjeci, ki opravljajo vsa dela pri živini. Videli smo jih tudi mlesti, ter se prepričali kako dobro in urno jim gre to delo od rok! Drugače boljše nego pri ženskah. Na Švedskem, Angleškem itd. je običajno, da možki molzejo. Sicer je pa taka molža povsod priporočljiva, koder so večje mlekarije. Ko smo vsi ogledali hlev in živino, napotili smo se v sirarijo. Pred sirarnico pa nas je pogostil g. grof z pijačo in jedilom. Pri tej priliki zahvalil se je vodja gospod Dolenc v imenu zavoda za preprijazni sprejem za dobrovoljno razkazovanje gospodarstva in za veldušno postrežbo. Gospod grof zahvalil se je tej napitnici ter izjavil, da smo ga z našim prihodom razveselili. Po okrepčavi šli smo v sirarnico, kjer smo videli zopet obilno podučnega. V sirarnici nam je g. grof pred vsem razložil uredbo njegovega mlekarstva, ki obstoji v izdelovanji finega namiznega surovega masla in napravljajni pustega sira.

Nadalje nas je seznanil z raznimi mlekarskimi stroji in orodjem, ki nam rabijo v dosego njegovega namena. Pred vsem nas je zanimal tukaj stroj za posnemajne mleka po imenu „centrifuga“ ali „separator“, katero odločuje smetano od posnetega mleka s pomočjo sredobežne sile. Tak stroj je velike važnosti za večje mlekarije; kjer je mogoče mleko takoj po molži posneti, vsled česar so mlečni izdelki popolnoma sladki. To centrifugo gonijo z roko ter posnemajo v eni uri do 100 l. mleka. Poleg tega stroja videli smo tudi Holstajnsko vertikalno pinjo, katera jim rabi za izdelovanje surovega masla in sirni kotel, v katerim sesirijo razgreto mleko z dodanim sirčnikom. Ogledali smo si tudi sirni nož, sirno zajemalko, sirni motrič, sirno stiskalnico, katere rabijo pri napravi sira. Način izdelovanja sira, kakoršnega tam napravljajo, opisal nam je kaj poučno tamošnji sirar. Iz sirarnice šli smo še v sirnoklet, kjer smo videli par sto hlebov sira različne starosti, od najmlajšega do popolnoma dozorelega. Naposled bilo je nam ogledati še način naprave sladkega sena ali sladko „enzilažo“, katero v novjšem času tako zelo priporočujejo za kraje, kjer nemorejo sena vsled neugodnega vremena dobro sušiti in katere se je za kmetijski napredek vneti g. grof tudi že pri nas na Kranjskem poprijel. V to nam je bilo iti iz marofa še na St. Rupersko cesto, kjer so na senožeti poleg ceste ležeči napravljali sladko seno. Po kratki vožnji prišli smo na kraj mesta, kjer smo se prepričali o uspešni napravi tacega sena. Gospod grof nam je razložil,

kako je treba seno v kupu stiskati, da se segreje do 70° C. in kako je potem ravnati, da ostane sladko ves čas do porabe. Kakor g. grofa dvoletna skušnja uči, je naprava sladkega sena kaj uspešna ter se mu dobro sponaša še posebno z ozirom na to, da mu odpadejo stroški za sušenje sena. Tako stisnena krma mu ostane sladka in popolnoma zdrava, ker se vsled velike vročine v stisnem kupu ugonobijo vse glivice, ki bi sicer utegnile kvariti krmo. Bilo je že zvečer blizu 10 ure, ko smo si pri mesečnim svitu ogledali zadnji ta poučni predmet na Rakovniški grajščini. Gospodu grofu ki nam je do zadnjega vse blagovoljno razkazoval, zahvalili smo se potem še jedenkrat hvaležnim srcem za njegovo požrtovalnost. Na to odpeljali smo se v Mokronog, kjer smo istega dne prenočili.

(Dalje prihodnjič.)

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Kranjci se z drugimi avstrijskimi prebivalci veselé srečnega dogodka v naši slavi vladarski rodovini, da se je namreč včeraj v cesarskem gradu v Lšlu poročila najmlajša hči našega presvetlega cesarja, cesarska visokost Marija Valerija z nadvojvodo Franc Salvatorjem. Razni občinski in drugi zastopi so v ta spomin napravili ljudomile ustanove in čestitali po potu c. kr. okrajnih glavarstev ali deželne vlade. — V Metliki so n. pr. v ta namen staro šolo prepustili za siromašnico.

Na **ljubljskem** učiteljsku se bode morebiti začel še kak predmet v slovenščini učiti; do zdaj se pač premalo stori za naš jezik na tem zavodu.

Na **goriškem** gimnaziju se utegne morda kak predmet v slovenskem jeziku učiti. No, včasih nam Slovincem pade kaka drobtinica raz ministerske mize.

Na **Koroškem** so se vršile prvotne volitve za deželni zbor še precej ugodno, kolikor je namreč to pri krivičnem volilnem redu le mogoče. — Za celovško učiteljsko, čisto nemško, ki pa tudi za koroške Slovence učitelje izobražuje, išče vlada slovenščine zmožnega profesorja. Če ga bode le tudi res nastavila!

Na **Primorskem** je vlada razpustila zloglasno lahonsko šolsko društvo „Pro Patria“, ker ni le preveč za laške šole in za poitalijančevanje skrbelo, ampak se celó v politiko vtikalo ter gojilo sočutje z društvu v tujem italijanskem kraljestvu.

V **Trstu**, kjer je primeroma malo cerkev, postavili so temelj šesti župni cerkvi.

V **Bukovini** so zmagali sicer konservativci pri deželnozborskih volitvah, vendar je malo Ru-

sinov izvoljenih, čeravno je dežela zeló slovanska; največ sedežev imajo Rumunci.

V **Gorenji Avstriji** bodo zmagali konservativci pri novih volitvah v deželni zbor. Nove deželnozborske volitve bodo tudi v Dol. Avstriji.

V **Pragi** je češki mestni zbor volil pravičnega Nemca, šolnika Heinricha, v nemški oddelek deželnega šolskega sveta. To je Nemce na Češkem in drugod kaj razburilo. Zato so hoteli češki Nemci žugati, da se radi tega še bodoče deželne razstave ne bodo udeležili, pa so si premislili. — Čehi se potegujejo tudi za češko uradovanje pri notranjem poslovanju. Kaj pa Slovenci?! Vsaj še naši občinski zastopi ne poslujejo izrečno slovenski. Čehi dobé tudi češko duhovno semenišče!

Hrvatska v marsikaterem obziru lepo napreduje, zlasti glavno mesto Zagreb; toda Madjari se na čuden način vtikajo zoper sklenjeno pogodbo v hrvatske zadeve, tako n. pr. v zadevi sviloreje, od katere hočejo le ogerski ljubljenci dobiček vleči.

Dunaj se združi z bližnjimi okraji v velikansko mesto, ki bode imelo poldrugi milijon prebivalcev in bode na 19 okrajev razdeljeno. Mestni zbor bode imel 129 odbornikov.

Kaj je novega po širokem svetu?

Bivši kralj **Milan**, ki nima denarja, da bi po širokem svetu potoval, dela doma nemir, in bati se je, da se Srbi med seboj ne skavsajo, kajti na Milanovi strani so višji vojaki, na strani njemu nasprotne vlade pa ljudstvo in deželni brambovi.

Belgija je praznovala 25 letnico, odkar kraljuje sedanjí priljubljeni kralj Leopold.

Nemški cesar bode obiskal angleško kraljico in ruskega cara.

Ruski car in turški sultan se snideta morebiti v jeseni, da se pogovorita kaj je storiti z Bolgarijo, ki še zmirom nekako v zraku visi.

V **Macedoniji**, v deželi pod turško oblastjo, živi več Slovanov kakor Grkov in Turkov. Sultan bode tem Slovanom naklonil zdaj bolgarske škofe, nad čemur se je grški patrijarh v Carigradu kaj jezil in kar tudi menda Rusom ni po volji.

O nemškem **Bismarku** se je bralo, da se je gledé položaja tako izustil, da mora Nemčija posredovati med Avstrijo in Rusijo, ki bi obé radi imele upliv na Bolgarijo.

V **centralni Ameriki** je pričela vojska med državicama San Salvador in Guatemala. Poročila naznanjajo o uže 400 padlih na obeh straneh. — V južni Ameriki v Buenos-Ayres pa je nastal punt. Vojaki nekega polka, katere so častniki naščevali so se spuntali. Borza in banke so zaprte. Pričakuje se, da se bode punt razširil.

Piše se nam:

Iz Stopič. — Žalostni glasovi odmevajo od vseh strani, kateri navdihujejo človeka le s strahom. Posebno zadnje dni se čuje vedno več vzdihov po toči poškodovanih. Prejšnje leto je jako veliko škodo učinil ogre (črv), kateri i letos ne prizanaša, a temu se pridruževa sedaj še toča. Ubogi kmetovalec! —

V vinogradih, kateri so že takó slabi, — večinoma v zgubo (pri nas) — gospodarita trtna uš in strupena rosa; poljske pridelke uničujeta črv in toča, kje je živež, kje denar za potrebno? A vkljub temu ljudstvo še ne miruje, temveč si pripomogava še samó v večjo revščino in to z nepotrebno tožbo. Zakaj bi se sosed s sosedom ne razumel, čemu se je treba prepirati in pravdati za vsako malenkost in na tak način denar proč metati.

Če si ti, ki se misliš za ničvredno stvar tožiti, oče nedoraslih otrok, kupi jim raje obleko in boljše boš opravil, kakor pa z nepotrebno tožbo. Poleg tega si pa marsikateri malovredni poljedelec natvezi dolgov, da iz njih ne more, to pa večinoma z zapravljanjem in pohajkovanjem, ker leta vsak tržni dan v Mesto, nazaj gredé pa poséda po gostilnah. Čemu to?

Pa predaleč sem zabredel, le poročati sem hotel, da je tudi pri nas v nekaterih vaseh toča padala, vendar je ni bilo mnogo. Kakor je čuti, ni našej fari razun Hrušice dokaj prizadejala. Mi pa le prosimo: „Treska in hudega vremena, reši nas o Gospod!“ Poljski pridelki prav lepo kažejo, da bi jih le ubogi ratar mogel brez kakove nesreče domov spraviti.

Še to ponesite, ljubljene „Dol. Novice“ med svet, da se za našo cerkev, katero je naš velenjenjeni g. župnik tako lepo prenovil in povečal, zanimajo tudi druge blagotvorne osebe. Pred par tedni so prinesle nekatere novomeške gospodičine — katerim naj bo i na tem mestu dostojna zahvala — lep bel, z ročnim delom okrašen vrhnji prt za oltar v kapeli lurske Matere božje in dva visoka okusno izdelana šopka umetnih cvetic, katera oltarju jako pristovata.

Iz Kerške okolice. — Prebivalci Trške gore pri Krškem so po sedanjih slabih časih in razmerah še precej imoviti, kar izvira edino le iz tega, da pridno obdelujejo svoja polja in vinograde ter si ne kratijo druzega časa s postopanjem in tožbarijami, kar pri naših bližnjih sosedih mnogokrat nahajamo. Ob nedeljah po službi božji radi prebirajo slovenske časopise in knjige, kakor: „Dol. Nov.“, „Gospodar“ ali „Umni Kmetovalec“, knjige „družbe sv. Mohora“ in druge slične in jim pristojne stvari.

V nedeljo sem prijel v roko popotno palico in nekaj malega za prigrizljaj; tako oborožen in odprt korakam najprvo mimo širnega in rodovitnega polja, na katero je vroče solnce pripekalo. Vse sem našel v blagostanju in rasti, vse obeča obilne žetve, ako je le usmiljeni in dobri Bog še pred časom s kako šibo ne ukonča. Tudi trta je skorej povsodi v dobrem in neoškodovanem stanu; izpod temnozelenega listja so se vidile vže precej debele in čvrste jagode.

Opomnim naj tukaj, da koder ni bilo oškropljeno, je listje vže sedaj rumeno, da po nekodi celo suho, zategadelj so tudi jagode očividno drobneje in veliko slabeje od družih. Glejte toraj vi trdovratneži, ali vam nisem pred kratkim poročal v „Dol. Nov.“, da ako radi vaše trdovratnosti in lenobe nočete škropiti, ne delate s tem kvare drugim, temveč sami sebi.

K sklepu opominjam vse tiste, kateri zopet mislijo škropiti, da je sedaj zadnji čas za to, in nikar ne poslušajte malovrednih lenuhov, kateri vas od tega odvrčajo, temveč poprimite se čvrsto in pridno dela.

Iz Krasinca. — Sv. Petra in Pavla dan je bilo tukaj pri nas na Krasincu cerkveno žegnanje. Popoldan ob 3. uri bi imele biti tudi litanije z blagoslovom. Ravno so se ljudje zbrali v lepi cerkvi in gospod bi imeli stopiti pred oltar, kar se začuje grozni glas: Ogenj! gori! — cerkev gori! — Ljudstvo je drlo iz cerkve in ko smo bili na prostem, vže je gorela vsa cerkev kakor baklja — in v malo trenutkih gorel je tudi cerkveni kis. —

Veter je pihal naravnost proti vasi in predenj smo se zavédl, vže je gorela hiša, pod in hlev konec vasi. Naj veči nevarnost je bila, da pogori vsa vas — ki šteje do 50 hiš. Ljudje so se poprijeli dela in branili na vso moč — zlasti tujci so vrlo delali — mi domači smo bili vsi zbegani in vsaki je skrbel, da spravi vsaj živino in premakljive stvari v varno zavetje. Pogorela je cerkev, zvonik, nova ura, trije zvonovi so pali doli — eden se je popolnoma stopil — cerkveni kis, mnogo žita in drugih reči. Posestniku Križanu je pogorelo vse do tal in še nekaj gotovega denarja. Škoda je velika, vendar ne moremo zadositi Boga zahvaliti, da ni pogorela vsa vas, in da požar ni nastal med dopoldansko božjo službo — ker pri toliki gneči bi si ljudje gotovo ne bili vsi rešili življenja. Požar je nastal najbrže vsled streljanja iz možnarjev. Gotovo je padla iskra na od solnca razbeljeno škodljasto streho.

Srčno se zahvaljujemo gosp. patru Izidorju, da so rešili presv. Rešnje Telo in svete posode.

Srčna hvala tudi vsem onim, ki so pomogli, da se je ogenj omejil in da se je rešilo še toliko cerkvene oprave. Hvala vrjim Gračanjem, požarni

brambi Metliški in požarni brambi Črnomaljski, ki so tako brž prihiteli s svojimi brizgalkami na tako oddaljen kraj. —

Bog Vam plačaj stotero dobro delo in ljubav, katero ste nam storili! — V imenu vsih Krasinčanov: Matija Kambič, župan; Peter Pezdirc in Miko Brodarič, cerkvenika.

Iz Ljubljane. — Početkom šolskega leta 1890/91 bode se v uršulinskem zavodu v Ljubljani otvorila slovenska višja dekliška gospodinjska šola, katero podpirati je tudi visoki deželni odbor Kranjske blagovoljno obljubil.

Namen te šole je: vzrasle deklice, ki so dovršile ljudsko šolo, temeljitejšo, kakor je to v ljudski šoli mogoče, izvežbati v vseh potrebnih znanostih in spretnostih, katere zahteva stopinja sedanje nabraženosti, kakor tudi teoretično in praktično seznaniti jih z vsemi strokami in opravili domačega gospodinjstva. — Da bode imela ta naprava trdno osnovo, opira se vzgojevalni načrt po vsem na podlagi prave krščanske pravosti. Poučevale se bodo deklice obširneje v poučnih predmetih ljudske šole, osobito z ozirom na praktično uporabo v življenji, poleg tega vpeljale se tudi v znanstvenost literature, logike, stilistike, v pouk o umetnijah, risanju, tujih jezikov (nemški jezik, potem laški, francozki, angleški), gospodinjstva, vzgojeslovja, petja, godbe (gosli, citre, glasovir, orglje.)

Deklice si morejo prisvojiti temeljito izvežbanost v vseh delih, spadajočih v žensko področje, kakor tudi dovršeno izurjenost v umetnih ženskih ročnih delih. — Kurz obsega 3 letnike. V prvem letu se deklice poleg drugih predmetov seznanijo vsestransko z gospodinjskim poslovanjem v hiši: red, hišna oprava, prirejevanje, čiščenje in popraviljanje perila in obleke, razsvetljava itd.; drugo leto vrtnarstvo: cveticoreja, zelenjadoreja, sadje-reja itd.; tretje leto praktično v kuhinji. Za sprejem v višjo dekliško gospodinjsko šolo se zahteva dovršeno 14—16 leto in zrelost 8 razredne ljudske šole ali pa dotična kandidatinja se sprejemnim izpitom dokaže sposobnost za višji pouk.

Mesečna plača za učila in razne stroške znaša 5 gold. Knjige se lahko večjidel izposodijo v zavodu.

Opozorujemo še, da se višja dekliška šola ne otvori le za gojenke v penzionatu, marveč vse gos-pice ljubljanskega mesta si lahko pridobe vstop pod zgoraj navedenimi pogoji, k čemur tudi najuljudniše vabi predstojništvo uršulinskega samostana katero sprejema kandidatnje in radostno podaje vsa potrebna natančniša pojasnila.

Prepričani smo, da bode deloval ta zavod izvrstno; zato ga priporočujemo vsem tistim, katerim je mogoče dati svojim hčerkam višje izobraženje. Kot jako dobre so znane uršulinske šole v Ljubljani od nekdaj; novi zavod bode popolno slo-

vensk — torej priporočila tem bolj vreden, ker se ni bati, da bi se slovenske hčerke v njem potujile.

Iz Idrije. (Pogreb našega župana, gospoda Štefana Lapajne-ta.) [Zakasnjeno.] Vest, da je naš župan svojo dušo izdihnil, je prešinila vse kroge! Okoliški kmetje tožijo, da so svojega očeta zgubili, idrijski prebivalci, da tacega župana še niso imeli; reveži pa, da jim je najboljši dobrotnik vzeti! Kako je bil on priljubljen v visocih in nizkih krogih, kaže največ izvanredno lepi velikanski pogreb, kakoršnega v Idriji še ni bilo. Vse prodajalnice, krčme in delavnice na veliki cesti so se ob času pogreba zaprle. Črne zastave so vihrale z večjih tukajšnjih hiš, svetilnice po cestah in trgih so bile prižgane. Šolska mladina se je zbrala na velikem trgu iz vseh razredov. Kočije in vozovi, s čistilci in prijatelji ranjcega so došle iz raznih strani. Vdeležila se je pogreba najodličnejša gospoda in prosto prebivalstvo od blizu in daleč. — Nadalje mnoga društva s svojimi zastavami, godbo in pevci. Poklonjenih vencev bilo je 37, eden lepši od drugega. Mlado in staro, kar je le hoditi moglo, vse se je vdeležilo pogreba.

Domače vesti.

(Presvetli cesar) je podelil vpokojenemu davkarju v Vel. Laščah, g. Jos. Zupančiču zlati križec s krono.

(Duhovniške premembe.) Č. g. župnik Gašpar Vilman na Selih dobil je župnijo Kolovrat, č. g. kapelan Josip Borštnar v Škocijanu župnijo Št. Peter pri Novem mestu. Stalno umirovljen je g. Fran Waldecker, župnik v Boštanji.

(Odbor kmetijske podružnice v Novem Mestu) naznanja, da je stroj za čiščenje žita družbenim udom ter tudi neudom na razpolaganje. Stroj se ne bo izposojeval iz mesta, ampak je postavljen v porabo v poslopji gosp. Florijana Skaberneta, kateri je iz prijaznosti prevzel nadzorstvo stroja in pri katerem se je zaradi izposojitve in porabe oglašati. Pristojbina za porabo žitočistnega stroja je določena takole: a) za ude 24 ur brezplačno, čez ta čas 50 kr. od dneva; b) za neude 50 kr. od dneva.

(† Umrla) je bivša učiteljica v Podzemlji, gospodičina Marija Milek, ki je prej več let v Kobaridu na Goriškem služila. Bila je dobra učiteljica in vrla Slovenka. — Na Gorenjem Polju pa je 25. julija umrl po vsi okolici dobro znani in spoštovani posestnik in gostilničar Fran Klinec v 38. letu svoje dobe. Lahka jima zemljica!

(Meščanska garda Novomeška) se vdeleži povodom slavnostne poroke Nj. Visokosti,

prevzvišene gospe Marije Valerije, v četrtek 31. julija ob 10. uri slovesne sv. maše v kapiteljski cerkvi. — V nedeljo 3. avg. pa priredi slavnostno streljanje na nekdanj vojaškem streljišču v Sovanovej hosti poleg Ločne z novimi puškami. Odhod iz mesta bo z godbo ob 2. uri popoldne, Ker se je nadejati, da se udeleži v hladni hosti mnogo ljudstva, bodo primerne gostilne napravljene.

(Slovesne sv. maše) v kapiteljske cerkvi, ktera se je služila minoli četrtek povodom slavnostne poroke prevzv. gospe Marije Valerije, so se vdeležili v posebno mnogem številu vsi polit. in sodnijski uradi, gg. profesorji s svojim ravnateljem, mestni zastop, zastopniki društev, naša garda in obilo odličnega ljudstva. Po sv. maši šli so vsi zastopi k gosp. okrajnemu glavarju izraziti svoja udana čestitanja.

(Kmetijski tečaj) za ljudske učitelje v kmetijski šoli na Grmu bode od 6. do 27. avgusta.

(Šolske novice.) 6. avgusta bode v Krškem zborovalo „pedagogičsko društvo“ in ravnateljstvo „zveze slovenskih učiteljev“. — Meščanska šola v Krškem je kupila Luznikov didaktofon, novo, za šole in samouke kaj imenitno godalo. — Učitelji črnomaljskega okraja imajo svojo uradno skupščino 11. septembra.

(Slavnostni koncert v Metliki) bo 3. t. m. v vrtnem salonu, „pri Kroni“ ob 9. uri zvečer. Z prav zanimivim programom. Vstop prost.

(Utonil) je dne 19. julija J. Kovper, pekovski pomočnik iz Mokronoga, ki se je šel s svojim tovarišem v Mirno kopat. Tovariš ga je hotel sicer rešiti, pa ni mogel, ko so ljudje na pomoč prišli bil je uže mrtev.

(Premovanje konj) bode 9. sept. v Ribnici, 11. sept. v Trebnjem, 13. sept. v Št. Jerneji.

(Na Krškem) so praznovali 4. julija spomin sv. Cirila in Metoda, prvih slovanskih apostolov in začetnika slovanske pismenke. V ta namen so verni Slovenci vže na predvečer naznanjali se streljanjem god teh apostolov; drugi dan pa se je služila sv. maša.

(V Krško) je bil 19. julija iz Gradca došel fzm. vojvoda Virtenberški. Vojvoda bil je prisoten pri vajah I. teške baterije divizije tretjega topničarskega polka. Ob jako lepem vremenu trajalo je streljanje do 1. ure popoldne. Po vajah odpeljal se je v Auerspergov grad, kjer je prenočil. Zvečer bila je na strelnem prostoru v Zadovinjeku njemu na čast zabava s petjem, umetnim ognjem in bengalično razsvetjavo.

(Pogorel) je posestnik Franc Sedlar v Doleh pri Bučki. Zažgal je bil menda še le šest let star deček v kozolcu, kateri je tudi zgorel. Pogorelec je bil sicer zavarovan; a škode ima več.

(Južna železnica) bode 1. sept. vpeljala nižje vozne cene.

(Letošnja letina) je po Dolenjskem še dokaj dobra; ljudje so dobili vsled zgodnje spomladi, precejšnjega in pravočasnega dežja dovolj krme in dovolj žita. Živina ima tudi paše zmirom dosta. Drugi pridelki obetajo tudi lepo. Trte se sicer prijemlje strupena rosa, tudi jo je vže po nekod uš uničila, vendar utegnemo letos še nekaj kapljice dobiti, če bode vreme ugodno, kajti lepše kaže trs letos kakor lani.

(Pri nas cementirani sodi) veljajo tudi na Ogerskem in Hrovaškem, kakor imajo tudi pri nas veljati sodi na Ogerskem cementirani. Tako se glasi nova postava. Cementirani morajo biti toda po c. ali kr. cementnem uradu.

(Knjižnica „Družbe sv. Cirila in Metoda“) pomnožila se je za V. zvezek. Naslov mu je: „Tržaško-koprski škof Matej Ravnika, slavni pisatelj in pedagog slovenski. V spomin razkritja spomeniške plošče v dan 13. julija 1890. l. v njegovi rojstveni hiši na Vačah, slovenski mladini pokloni Jernej Ravnika, slovenski učitelj. Ta z Ravnika jevo podobo okrašena knjižica nam je v pravi čas došla. Pisana je prav lepo in poljudno in nam kaže vse vrline slavnega pokojnika. Cena samo 10 kr.

(Narodni papir,) to je vizitnice, naznailni kartoni, pisemski papir in zavitki, katere je založila „Krajcarska družba“ okrašene s podobami: Vodnika, Preširna, Slomška, in dr. viteza Bleiweisa dobi se na prodaj v raznih prodajalnicah v Ljubljani.

Razne vesti.

* (Stari goldinarji) so sicer veljavni do 1. julija prihodnjega leta, vendar jih bo posihmal v manjih krajih težko izvesti, toraj le hitro proč z njimi.

* (V državi Connecticut) v Ameriki so sklenili postaviti, ki jako strogo prepoveduje kajenje dečkom in deklicam pred končanem 16. letom. Kdor proda otroku pred 16. letom cigarete ali tobak se kaznuje v denarjih do 100 fl in tudi više. Dalje bode kaznovan vsak otrok ki še nima 16 let, če ga zalotijo, da je kadil, kaznovan z zaporom od 8 do 14 dni. Stariši, ki tem otrokom dajo potuho, se tudi lahko pokličejo na odgovor. Taka postava bi bila tudi pri nas dobra, koristna, ko vže vsako otroče želi cigareto.

(Nov davek) se je pričel s 1. julijem za loteriste. Kdor bode zadel več kakor 2 gld. bode moral plačati od vsacega gld. 15 kr. davka. Oj, da bi li kmalu in pa prav veliko plačal ali plačala si mislijo naši strici in tetke, ki stojé vsaki teden parkrat pred loterijo!

(V Sudanu,) Afriki južno od Egipta, je tolika lakota, da tamošnji črnci že jedó človeško meso.

(Naša presv. cesarica) bode šla koncem avgusta na dalje potovanje — po morju. Obiskala

bode obrežje nizozemsko, francosko, špansko, afriško ter se vrnila na otek Kof, kjer ima krasno vilo. Potovala bode 4 mesece na neke angleške ladji.

(Cerkev v železniškem vozu) — V Tiflisu na Kavkazu so nedavno dogotovili železniški voz (vagon), v katerem je krasna cerkva za popotnike; v njej je dragocen oltar in klopi, a nad streho se dviga majhen zvonik z dvema zvončkoma. Večina cerkvenih stvari je napravljenih iz orehovega lesu. Cela cerkva je stala 12.000 rubljev in more stati v njej do 70 ljudi.

(Kobilice) so se zopet letos pokazale v mnogih krajih. Na Ogerskem pokončujejo zlasti okoli Szegedina; v Bolgariji so napravile nepopisno škodo — strašni roji so pokončali čez 60 tisoč oralov setve in nasadov. V severni Afriki v Tunisu se pomikajo po deželi proti severju vse pokončujejo. Vojaki in drugi jih pobijajo; toda bati se je, da jih ne bode prej konec kakor v morju, ko pridejo do njega. Mogoče je pa tudi, da preleté čez južno Italijo, ter tam nadaljujejo svoje požrešno delo; vsaj v prejšnjih časih se je vže zgodila ta grozna nesreča.

(Smola zdravilo.) Ako se vrežeš, naspi si na vrezano mesto v prah zdrobljene smole, ovij z mehko cunjco ter pogosto moči z mrzlo vodo. Tako se ti sama ne bode prisadila ter ozdravela čudo hitro.

(Stari ljudje.) Na grškem otoku Amorgosu redko kedaj umre kakov mladenič ali otrok — vse dočaka visoke starosti. Dva starčka živita tam tako trdna, da vtegneta dočakati 150 let; prvi ima 139 let, pa še prav uspešno dela, drugi šteje 125 let in pase čede po tamošnjih pašnikih. Pred kratkim je umrla žena stara 110 let, slišala in videla je dobro do zadnjega dne.

Častitim naročnikom lista „Dom in Svet“!

Brez hrupa, pohlevno, v skromni obleki je zahajal dve leti „DOM in SVET“ med Slovence. Polagoma je rasel ter s tem dokazal, da njegov izdajatelj ni delal na „slepo srečo“. Letos se je nepričakovano oblekel tudi v ličen plašč, češ, naj bi mu nihče ne očital, da se tako siromašno upa med daljni svet. Pa še to ni dovolj. Ko se je ob novem letu prav pošteno predstavil občinstvu ter ga je doletela marsikatera hvala, prevzel ga je nekaj napuh. Posebno ga je bolelo, ko so ga primerjali drugim listom in dostavljali: „Žal, da nima slik“. In pogumen je naš mladič dovolj, da je že pred nekoliko meseci sklenil: s slikami se hočem okrasiti, naj velja kar hoče. In evo ga! Danes se Vam predstavlja kot ilustrovan list; podal Vam je že zadnjič prilogo in danes je pravilno ilustrovan, kakor hoče biti z božjo pomočjo in pomočjo blagih prijateljev in nadalje.

Izdajatelju pač ni treba udarjati na veliki zvon in razglasjati, da se je že od začetka poprijel svoje izbrane naloge z vso resnobo trdnega značaja; pač mu je treba zatrjevati, da se hoče i nadalje z jekleno voljo povspenjati do svojih vzorov. Da, vzorom bode služil naš list in v nemal Slovence za prave vzore, storil bode duševno in gmotno, kar bode mogel. Zato se trdno nadeja, da bodo Slovenci izdajatelja vsestransko podpirali. Pa tudi prosí najavljudneje, naj ga rojaki ne zapusté. Kar mu bode izročili, rojaki, bodisi duševno, bodisi gmotno, vestno bode položil — to trdno obeta — na oltar mile nam domovine.

Sejmovi na Dolenjskem:

V avgustu: 1. v Vinici; 4. v Novem Mestu in Ribnici; 5. na Gori pri Ribnici; 11. pri sv. Lorencu na Temenici in na Igu; 14. v Leskovcu in Toplicah; 16. v Trebnjem in na Vačah; 18. v Zvirčah; 19. v Metliki; 20. v Zatičini; 23. v Mokronogu; 25. v Ambrosu in št. Jerneji; 26. v Novem Mestu in 30. v Krškem.

Loterijske srečke.

Gradec	19. julija	16	13	86	10	38
Trst	26. „	11	15	34	64	47

Izjava!

Podpisani trije poškodovanci potrjujemo, da nam je banka „SLAVIJA“, pri kateri smo bili zavarovani, takoj pri precejevanji škod izplačala po tri sto gld. a. v. na račun, zaostanke odškodnin prejeli smo v 14 dneh potem.

Izplačala nam je banka „SLAVIJA“ vse zavarovane zneske brez odbitka.

Zato se banki „SLAVIJI“ zahvaljujemo javnim potom ter jo priporočamo slav. občinstvu, ker smo prepričani, da se ne bode nihče kesal, kedor se zavaruje pri tem solidnem zavodu. [150]

V Dragovanjvasi pri Črnomlju,

dné 15. julija 1890.

Jure Bahor l. r., Peter Mušič l. r., Miha Deržaj l. r.

Fr. Šetina, l. r.,

Jure Matkovič l. r.,

zastopnik.

župan.

ZAHVALA.

[149]

Dné 20. julija t. l. je po streli provzročen požar vničil moja dva kozolca z 18. okni ali štanti. Zavarovala sem jih bila še le lansko leto pri c. kr. priv. avstrijskem Phönixu na Dunaju; ta zavarovalnica je škodo v štirih dneh pregledala, ter mi takoj po pregledu polno zavarovalno svoto ali šumo brez da bi mi bila le en krajcar odrajtala, po glavnem zastopniku gosp. Josipu Perhancu v Ljubljani takoj izplačala, za kar se prav toplo zahvaljujem.

To zavarovalnico jaz iz svoje lastne skušnje vsakemu prav posebno priporočam.

Velikigaber, dné 24. julija 1890.

Marija Hribar po dom. Jerajevka m. p.,
posestnica.

Peter Vartol m. p.,
župnik v p. v Vel. Gabru,
priča izplačenja.

Gašper Vilman m. p.,
župnik Selski,
priča.

Josip Zajec m. p.,
zastopnik c. kr. priv. avstrijskega „Phönixa“ za Zatiški okraj,
priča izplačenja.

ZAHVALA.

Podpisani posestniki izrekajo svojo zahvalo slavni zavarovalni družbi „Assicurazioni Generali“ za vestno cenitev in ročno izplačitev škode, katero so imeli vsled toče dné 3. julija t. l.

Alojzij Schiebel, grajščak (Breitenau), F. Znanec, M. Kodon in J. Ahčan, posestniki (Šmihel-Stopiče), J. Barborič, posestnik (Belacerkev).

Vsakakoršna zavarovanja sprejema za to zavarovalno družbo Viktor Nieferrgall v Kandiji. [152]

Vsej onej P. t. gospódi, s kterimi se nisem mogel pri svojem odhodu z Dolenjske osebnó oprostiti, kličem po tem potu srčno „Na zdravje“. — Zajedno se zahvaljujem spoštovanemu občinstvu novomeškemu in posebno národnim društvom za iskrene simpatije, ktere so mi izvolila izkazati o tej priliki ter jih uverjavam, da mi bode vedno v prijaznem spominu ostala.

[146]

R. Perušek, c. kr. profesor.

Vsem prijateljem in znancem metliškim kličem srčni „Živel!“

Anton Burger,

[156]

c. kr. dav. pristav.

11114.

Razpis dražbe!

Zarad oddaje pri farovžu v Šempetru pri Rudolfovem potrebnih poprav razpisuje s tem c. kr. okrajno glavarstvo na podlagi pri dotični konkurenčni obravnavi storjenega sklepa zmanjševalno dražbo. — Stavbene poprave obsegajo:

1. zidarska dela v proračun. znesku od 590 gl. 19 kr.
2. kamenarska dela v pror. znesku od 106 „ 66 „
3. tesarska dela v proračun. znesku od 579 „ 92 „
4. mizarska dela v proračun. znesku od 200 „ 23 „
5. ključarska dela v prorač. znesku od 231 „ 75 „
6. kleparska dela v prorač. znesku od 90 „ 75 „
7. steklarska dela v prorač. znesku od 9 „ 40 „
8. barvarska dela v prorač. znesku od 42 „ 83 „
9. lončarska dela v prorač. znesku od 210 „ — „

Skupaj . 2061 gl. 73 kr.

Dražba bo v Šempetru pri županstvu dné 7. avgusta t. l., ter prične se ob 10. uri dopoldne. Vsako delo se oddá posebej najboljšemu ponnjalen.

Dražbeni pogoji, vsled katerih ima zlasti položiti vsak ponnjevalec 5% varščino, kupec pak 10% kavcijo, stavbeni načrt ter natančni popis vse nameravane poprave so v pogled razpoloženi pri podpisaneu uradu.

C. kr. okrajno glavarstvo v Rudolfovem,

[154]

dné 29. julija 1890.

Oznaniło.

[135—3]

Posojilnica v Črnomlji, registrovana zadruga z neomejeno zavezo, znižala je dolžnikom od 1. julija t. l. naprej obresti od 6½% na 6%; vlagateljem pa plačevala bode kot dosedaj po 5%.

Posojilnica v Črnomlji, registrovana zadruga z neomejeno zavezo, dné 18 junija 1890.

Kunc,
Malnerič.Jeršinič,
ravnatelj.

Jernej Hrastar z Gorenje vasi pri Mokronogu prodaja

[151—1]

mlin z vsem hišnim poslopjem,

hosto, njivami in nekaj vinograda. Vse v dobrem stanu ter prav po nizki ceni. Več pove lastnik sam.

Soba z lepo hišno opravo,

v g. Mogoličevi hiši na velikem trgu nasproti kavarne, se takoj oddá v stanovanje. [155]

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

Okusno kočevsko pivo

iz pivovarne g. Peter Jakliča

je pri meni v bogati zalogi v sodeih in buteljah po nizki ceni. Priporočam jo gospodom krémarijem po Dolenjskem.

[156—9]

Josip Zirc (Štembur),

v Kandiji pri Novem mestu.

Oklic.

V nedeljo 10. avgusta t. l. po popoldanski službi boží bo v Mirnipeci v šolskem poslopji očitna dražba za prekritje cerkvenega stolpa. Vsa dela skupaj, namreč: tesarsko, kleparsko, kovaško in zidarsko je cenjeno na 1337 gld. 37 kr.

[147]

Dobri klavir

je cenó na prodaj.

Kje, pové vredništvo „Dol. Novic“. [153—1]

Učenec,

kteri je primerno izšolan in lepega vedenja, se sprejme v mojo prodajalno z mešaním blagom, v poduk.

[148]

Emanuel Fux,
trgovec v Metliki.

Jako cena mlatilnica z vso pripravo.

Ker se bodo mašinske priprave razširile, je na posestvu Kleevž (Klingenfels) pri Šmarjeti na Dolenjskem na prodaj v najboljšem stanu dobro ohranjena stalna (stabilna) mlatilnica. Vsa priprava obstoji iz 22 palcev široke mlatilne mašine s stresalcem slame in z reto, iz vlačila (Güpel) z zvoncem za 2—4 živine, iz fabrike Clayton in Schuttleworth na Dunaju za 250 gld. — Praša naj se pri oskrbnístvu imenovane graščine, kjer se tudi lahko pogleda imenovana mlatilnica.

[118—3]

Vrbove šibice

za pletenje košaric (protje), konjske in kravje repove kupuje v vsaki množini

M. Pakič v Ljubljani,

prodaja pa po najnižji ceni razun vsakovrstnih košaric (korbic), škafov, brent, čebrov, kadi, sit, krtač itd., posebno garantirano najboljšo žimo in morsko travo (Seegras) od katerih ima vedno največjo zalogo.

[141—2]

Novomesto. — Natisnil J. Krajec.